

Nr 70.

Ankom till riksdagens kansli den 14 juni 1946 kl. 10 fm.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående åtgärder i prisreglerande syfte på jordbrukets område jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition beräkna för budgetåret 1946/47 dels (punkt 110) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 126 000 000 kronor, dels (punkt 111) till Prisrabatterning å vissa livsmedel ett anslag av 95 000 000 kronor, dels ock (punkt 112) till Förmalningsersättningar ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 10 maj 1946 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 267, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag

1) föreslagit riksdagen att

dels medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering för nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer,

dels ock för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett reservationsanslag av 145 000 000 kronor;

b) till Förmalningsersättningar ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor;

c) till Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor;

d) till Prisrabatterning å vissa livsmedel ett anslag av 95 000 000 kronor;

2) beslutat att inhämta riksdagens yttrande över bifogat förslag till förordning om ändring av förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen.

I samband härmed har utskottet till behandling förehåft följande inom riksdagen väckta, till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 351 av herrar *Ekströmer* och *Sundberg* likalydande med II: 530 av herr *Hæggbloom m. fl.*, vari hemställts att riksdagen ville besluta att hos Kungl. Maj:t påkalla åtgärder för prisreglering å svensk ull under budgetåret 1946/47;

2) I: 354 av herr *Näslund m. fl.*, likalydande med II: 539 av herr *Svensson* i Ljungskile *m. fl.*, vari hemställts att riksdagen vid behandling av förevarande proposition måtte beakta vad som anförts i dessa motioner;

3) II: 180 av herr *Gustafsson* i Lekåsa *m. fl.*, vari hemställts att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om att tvångsleveranserna av fodersäd snarast möjligt måtte upphöra;

4) II: 531 av herr *Persson* i Norrby *m. fl.*, vari hemställts att riksdagen vid behandlingen av förevarande proposition måtte medgiva att till doktor Alfred Åslander för budgetåret 1946/47 av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område må för forsknings- och försöksverksamhet för bekämpande av ogräs utgå ett bidrag av 4 500 kronor på villkor, som Kungl. Maj:t äger bestämma;

5) II: 540 av herr *Ståhl*, vari hemställts att det differentierade mjölkpristillägget för Värmlands län för budgetåret 1946/47 höjes från nuvarande 20 öre till 50 öre per kilogram mjölkfett, samt att anslaget till mjölkpristillägg för samma tid höjes från åskade 79 000 000 till 80 000 000 kronor, varigenom reservationsanslaget till »Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område» ökas från 145 000 000 till 146 000 000 kronor.

Beräffande de skäl som anförts till stöd för motionerna får utskottet hänvisa till dessa.

Statens livsmedelskommission har i skrivelse den 21 mars 1946 framlagt förslag angående prissättning å jordbrukets produkter. Vid livsmedelskommissionens skrivelse fanns fogat utlåtande i ärendet från statens priskontrollnämnd. Livsmedelskommissionen har vidare med skrivelse den 26 april 1946 överlämnat till kommissionen inkomna särskilda yttranden i ärendet av vissa ledamöter av kommissionens råd. I anledning av livsmedelskommissionens framställning har Kungl. Maj:t meddelat beslut i prisfrågan den 12 april 1946.

I skrivelse den 12 april 1946 har statens livsmedelskommission därefter framlagt förslag om prisreglerande åtgärder i övrigt på jordbrukets område, vilken inkommit till jordbruksdepartementet den 24 i samma månad.

I *propositionen* ha lämnats redogörelser för *dels* hittills vidtagna åtgärder (s. 2—15), *dels* produktionsutvecklingen på jordbrukets område (s. 15—24), *dels* utvecklingen av jordbrukarnas kontanta inkomster och utgifter (s. 25—30), *dels* nu gällande priser på jordbruksprodukter samt på vissa förnödenheter för jordbrukets behov (s. 30—35), *dels* prissättningen på jordbrukets produkter och förnödenheter under regleringsåret 1946/47 (s. 36—51), *dels* livsmedelskommissionens förslag till övriga regleringsåtgärder för regleringsåret 1946/47 (s. 52—74) *dels* ock förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m. (s. 74—77). Utskottet tillåter sig att i berörda delar hänvisa till *propositionen*.

Departementschefen.

Departementschefen har i ärendet anfört och föreslagit följande:

»Det inhemska försörjningsläget i fråga om livsmedel har utvecklats sig mindre gynnsamt än man vid ingången av nu löpande regleringsår kunde förutse. Orsakerna härtill torde framför allt få sökas i två omständigheter. För det första blevo skördeskadorna, till följd av den osedvanligt rikliga nederbörden under sensommaren, i vissa områden av södra Sverige mera omfattande, särskilt vad gäller brödsäd, fodersäd och potatis, än ursprungligen beräknats. För det andra ha möjligheterna att komplettera de knappa inhemska livsmedelstillgångarna, genom import av råvaror, i hög grad begränsats på grund av den starka försämring i den internationella livsmedelssituationen, som inträffat under vintern. Under dessa förhållanden har såsom statens livsmedelskommission påpekat tanken på en avveckling av ransoneringarna av mjöl och bröd samt köttvaror tills vidare fått uppgivas. I stället ha åtgärder måst vidtagas för att minska förbrukningen i vissa avseenden. Jag torde sålunda få erinra om att utmalningsbestämmelserna i fråga om brödsäd skärpts, att mjöl- och matfettstilldelningen sänkts, samt att ransoneringssystemet utsträckts att omfatta vissa under den första delen av regleringsåret fria varor. Vidare ha vissa inskränkningar i tilldelningen av socker och matfett till näringsställen och industrier genomförts. Härigenom ha vissa ursprungligen beräknade och delvis utlovade importkvantiteter av framför allt brödsäd och fettvaror kunnat avstås för att bidra till lindringen av nöden i Europa.

Man torde under dessa omständigheter få räkna med att lagren av brödsäd, fodermedel och fettämnen vid övergången till nästföljande regleringsår komma att vara synnerligen knappa. Eftersom importutsikterna tills vidare synas ovissa, måste man utgå ifrån att försörjningsläget under nästkommande regleringsår i huvudsak kommer att betingas av utfallet av 1946 års skörd. För närvarande torde det därför knappast vara möjligt att med någon större grad av säkerhet bedöma vilka omläggningar av regleringsanordningarna, som kunna befinnas lämpliga eller nödvändiga under regleringsåret 1946/47.

Liksom föregående år har Kungl. Maj:t även i år innan sådden verkställts meddelat beslut rörande prissättningen på jordbrukets produkter under regleringsåret 1946/47. Beträffande de allmänna grunderna för prissättningen torde jag till en början få erinra om den överenskommelse rörande jordbrukets priser, för vars innehåll i det föregående redogjorts. Enligt nämnda överenskommelse skulle jordbruket under nästkommande produktionsår såsom kompensation för ökade arbetskostnader tillföras ett kalkylmässigt inkomsttillskott av 125 miljoner kronor, varav en del skulle erhållas i form av en höjning med 1 öre av priset å all invägd mjölk i förhållande till det pris, som gällde före den 1 mars 1946. Den vårkalkyl, som i likhet med föregående år upprättats och granskats av livsmedelskommissionen samt 1942 års jordbrukskommitté, visar under de förutsättningar, som gälla för kalkylens upp-

görande, och vilka bland annat innebära normalt skördeutfall, en procentuell förskjutning av inkomsterna, som överstiger de procentuella förändringarna å kostnadssidan med ett belopp motsvarande 55,9 miljoner kronor. Kommissionen har vidare beräknat, att den förutnämnda höjningen av mjölkpriset skulle motsvara en ökning av jordbrukets inkomster med 39,2 miljoner kronor. För åstadkommande av ytterligare ökning av det kalkylmässiga inkomstöverskottet har Kungl. Maj:t i princip bifallit livsmedelskommissionens förslag att dels låta priserna på kött och fläsk utveckla sig på sådant sätt, att de närmare ansluta sig till det prisläge, som kan väntas inställa sig vid fri prisbildning, dels föranstalta om vissa justeringar av priserna å konstgödsel, vilket enligt vad kommissionen framhållit skulle kunna ske dels genom sänkta tillverkningskostnader och dels genom bidrag från kommissionens clearingkassa för konstgödsel. Under här angivna förutsättningar skulle, såsom framgår av livsmedelskommissionens i det föregående återgivna beräkningar, det kalkylmässiga överskottet å inkomstsidan överstiga det i förenämnda överenskommelse godtagna beloppet. Kommissionens förslag att skillnaden härvidlag nedbringades dels genom slopande av lokala differentieringsbidrag å mjölk, vartill jag i det följande torde få återkomma, dels genom höjningar av vissa fodermedelspriser, vilka hållits nere genom betydande statliga subventioner, har Kungl. Maj:t lämnat utan erinran. Frågan om utjämning av den skillnad, som här efter skulle återstå mellan kalkylmässigt beräknat och överenskommet inkomstillskott, torde få upptagas till behandling i samband med den omprövning av priserna, som på sedvanligt sätt torde få äga rum under hösten på grundval av i augusti eller därefter, så snart skörderesultatet kan överblickas företagen omräkning av kalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1946/47. Om därvid ett över- eller underskott skulle uppkomma motsvarande mer än 4 procent av jordbrukets samlade inkomstsumma enligt vårkalkylen inklusive det för täckning av de ökade arbetskostnaderna godtagna beloppet — eller omkring 90 miljoner kronor — torde priserna böra justeras så att marginalen nedbringas till sistnämnda belopp. Innan denna 4-procentregel tillämpas synes dock den i det föregående berörda skillnaden mellan enligt vårkalkylen beräknat och tidigare överenskommet inkomstöverskott böra utjämnas. Därest ändringar i prisavvägningen påkallas bör såsom framhållits av ledamöter i livsmedelskommissionens råd tillses, att innebörden av den förutnämnda överenskommelsen icke äventyras. De av livsmedelskommissionen framförda synpunkterna beträffande tillvägagångssättet vid en justering av priserna torde härvid böra beaktas.

I detta sammanhang torde jag under erinran om det av chefen för finansdepartementet i propositionen nr 222 till 1946 års riksdag framlagda förslaget om omsättningsskattens borttagande och i samband därmed gjorda antaganden rörande utgifterna för jordbruksregleringarna få upptaga till närmare överväganden den för regleringsåtgärdernas utformning betydelsefulla frågan, huruvida och i vad mån kostnaderna för jordbruksregleringarna redan nu böra tillåtas slå igenom i konsumentpriserna. Ett slopande av för-

malningsersättningarna samt vissa delar av det allmänna mjölkpristillägget såsom livsmedelskommissionen föreslagit skulle utgöra ett steg i denna riktning. Härvid har nämligen kommissionen förutsatt en generell höjning av konsumtionsmjölkpriset med 2 öre per liter samt därutöver ifrågasatt ytterligare prishöjning inom vissa delar av landet. Statens priskontrollnämnd har, som i det föregående framhållits, i huvudsak anslutit sig till uppfattningen, att den inkomstökning, som jordbruket tillerkändes under nästkommande regleringsår, borde få komma till uttryck i konsumentpriserna. Därest omsättningsskatten borttages, synas enligt mitt förmenande några mera vägande principiella invändningar mot en dylik omläggning av jordbruksregleringarna svårigen kunna resas. Då denna förutsättning emellertid ännu ej är för handen och med hänsyn till de farhågor för prisutvecklingen, priskontrollnämnden uttalat, anser jag mig för närvarande endast i begränsad utsträckning kunna biträda livsmedelskommissionens förevarande förslag. Höjningen av priset å konsumtionsmjölk bör sålunda endast uppgå till 1 öre per liter. Av liknande skäl vill jag heller icke förorda den av priskontrollnämnden ifrågasatta höjningen av smörprisnoteringen. Med nyssnämnda jämkning torde emellertid livsmedelskommissionens här berörda förslag böra godkännas.

Beträffande prisavvägningen i övrigt för de olika produkterna får jag hänvisa till den föregående framställningen. I anslutning till vad som gällt under krigsåren och med hänsyn till ovissheten beträffande det framtida försörjningsläget, förordar jag, att Kungl. Maj:t liksom hittills erhåller befogenhet att handhava jordbruksregleringarna samt vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i desamma. Skulle härvid finnas erforderligt att företaga mera genomgripande ändringar i regleringsåtgärderna, förutsätter jag emellertid att riksdagen höres. Med hänsyn till att den förut berörda inkomst- och kostnadskalkylen avser tiden från och med den 1 september 1946 till och med den 31 augusti 1947 torde på sätt livsmedelskommissionen föreslagit Kungl. Maj:ts nyssnämnda befogenheter böra gälla till och med sistnämnda dag. Jag vill härvid erinra, att de grundläggande av riksdagen antagna regleringsförfattningarna gälla tills vidare. Övriga av riksdagen lämnade bemyndiganden, vilkas giltighet utgå med innevarande regleringsår, torde liksom hittills skett, där ej annat särskilt anges, böra förlängas för ytterligare ett år.

Efter denna redogörelse för min allmänna inställning till de föreliggande regleringsspörsmålen torde jag få övergå till att angiva de grunder, som i fortsättningen böra tillämpas beträffande jordbruksregleringarna.

Mjolk- och matfettsregleringen.

De statliga regleringarna beträffande matfett, mjölk och ost m. m. torde, på sätt livsmedelskommissionen ansett, tills vidare böra bibehållas i stort sett oförändrade. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsyn till förskjutningar i försörjningsläget besluta om deras fortsatta bestånd eller om eventuella ändringar i desamma. Därest försörjningsläget utvecklas

i gynnsam riktning synes, som livsmedelskommissionen anfört, kunna övervägas att upphäva ostransoneringen, att höja mjölkens fetthalt med bibehållande av standardiseringsförfarandet samt att ytterligare höja ostens fetthalt.

I likhet med livsmedelskommissionen anser jag att det nuvarande systemet för prissättning på smör och matnyttigt fett bör bibehållas i huvudsak oförändrat i avvaktan på de förslag som torde kunna förväntas från 1942 års jordbrukskommitté.

I enlighet med vad kommissionen föreslagit torde Kungl. Maj:t sålunda alltjämt böra äga bemyndigande att uttaga tilläggsaccis å sådana varor, som avses i förordningen den 7 juni 1935 (nr 259) om accis å margarin och vissa andra fettvaror, med högst 1 krona 50 öre per kilogram av varans nettovikt. Kommissionen har i detta sammanhang ifrågasatt huruvida den rörliga clearingavgift, vilken uttages som ett led i prisutjämnningen mellan å ena sidan av utländska födoämnen framställt matfett och å andra sidan margarin respektive slakterifett, borde ersättas av en fast avgift gällande tills vidare eller på viss tid. Efter en dylik omläggning torde, som kommissionen framhållit, importörerna stimuleras på helt annat sätt än tidigare att verkställa förmånliga inköp. Representanter för berörda industribranscher ha förklarat sig icke ha något att erinra mot här ifrågasatt omläggning. Ehuru det kan vara tveksamt att nu ändra i ett system, som betingas av rådande krisförhållanden, torde dock möjlighet böra öppnas för Kungl. Maj:t att om så befinnes lämpligt genomföra här ifrågasatt omläggning.

Livsmedelskommissionen har föreslagit, att det allmänna mjölkpristillägget å den mjölk, som användes i beredningen av torrmjolk, kondenserad mjölk och ost, slopas och att i stället försäljningspriserna å nyssnämnda varor få stiga i den grad som erfordras för bibehållande av priset till mjölkleverantörerna. Enligt vad kommissionen anfört ha efter överläggningar med representanter för Svenska mejeriernas riksförening vissa garantier kunnat erhållas att den berörda omläggningen icke skulle behöva äventyra den överenskomna höjningen av producentpriset å mjölk. Under dessa omständigheter och då vidare större delen av den kondenserade mjölken och torrmjölken försäljes för export eller industriell användning och verkningarna för konsumenterna därför i huvudsak torde komma att inskränka sig till ett höjt ostpris, synas inga berättigade invändningar kunna göras mot här föreslagna omläggning. Jag anser mig därför kunna tillstyrka bifall till kommissionens förslag att pristillägget för mjölk som användes i framställningen av kondenserad mjölk, torrmjolk och ost slopas under regleringsåret 1946/47 och att motsvarande belopp tillföres mjölkproducenterna genom prishöjningar å berörda varuslag. Med hänsyn till av kommissionen påtalade svårigheter i fråga om osthandeln bör kommissionen vidare bemyndigas att beträffande ystmjölken genomföra den förordade omläggningen redan före den 1 september 1946. Vad kommissionen i detta sammanhang i övrigt anfört beträffande åtgärder, som kunde bliva erforderliga, därest på grund av avsättningssvårigheter i fråga om ost producenterna icke skulle kunna tillförsäkras det avsedda priset på ystmjolk, föranleder ingen erinran från min sida.

Av förut angivna skäl är jag ense med livsmedelskommissionen att smörprisnoteringen bör bibehållas oförändrad och att höjningen av producentpriset på mjölk med 1 öre per kilogram från och med 1 september 1946 torde få medföra en höjning av pristillägget på den mjölk som begagnas till smörberedning från 28 till 56 öre per kilogram mjölkfett.

Såsom jag i det föregående utvecklat anser jag det icke tillrådligt att i nuvarande läge slopa mjölkpristillägget å konsumtionsmjölk. Höjningen av detaljhandelspriset å sådan mjölk bör därför begränsas till det belopp varmed priset å invägd mjölk till mejerileverantörerna skall höjas från och med den 1 september 1946 i förhållande till priset före den 1 mars 1946 eller med 1 öre per liter standardiserad mjölk. För åstadkommande av utjämning mellan vad mejerierna erhålla på grund av höjningen av konsumtionsmjölkpriset och kostnaderna för prishöjningen å invägd mjölk torde utgående pristillägg å konsumtionsmjölk få sänkas i enlighet med vad kommissionen ifrågasatt.

I övrigt torde mjölkpristillägg böra få utgå efter oförändrade grunder. Kostnaderna härför synas med ledning av vad kommissionen uppgivit kunna för budgetåret 1946/47 beräknas komma att uppgå till 79 miljoner kronor.

Producentbidrag torde under nästföljande regleringsår böra utgå efter samma grunder som gälla för regleringsåret 1945/46. Kostnaderna för nämnda bidrag ha av livsmedelskommissionen beräknats till 53 miljoner kronor.

Som i det föregående angivits har jag intet att erinra mot livsmedelskommissionens förslag att lokala differentieringsbidrag icke skola utgå under regleringsåret 1946/47. Enligt vad kommissionen anfört synes fördelningen av dessa bidrag ha varit förenade med olägenheter och understundom vållat viss irritation. Lokala ojämnheter i skördeutfallet, därest dessa icke äro av katastrofartad natur, torde också som kommissionen framhållit kunna hänföras till de företagarrisker, som normalt äro förenade med jordbruksdriften. Några medel för här berörda ändamål torde sålunda icke behöva anvisas för budgetåret 1946/47.

Liksom hittills torde även under nästa regleringsår böra utgå *dels* s. k. merfraktbidrag, *dels* s. k. regleringskostnadstillägg till vissa mjölkorganisationer i Stockholm och Göteborg, *dels* viss ersättning för behandling av konsumtionsmjölk vid några mejerier, som leverera mjölk till Stockholm, *dels* ock bidrag till uppehållande av mejeriernas körninjer inom de områden, där transportkostnaderna för kilogram mjölk äro särskilt höga. Ytterligare böra liksom för närvarande beräknas medel för bidrag till mejeriorganisationerna å vissa orter såsom ersättning för utebliven prishöjning på konsumtionsmjölk. Med hänsyn till svårigheterna att bedöma medelsbehovet för de olika ändamålen torde bidragen, på sätt skett under de senaste budgetåren, böra sammanföras till ett anslagsbelopp. Detta anslagsbelopp torde såsom livsmedelskommissionen föreslagit böra beräknas till 7,5 miljoner kronor. Kungl. Maj:t synes böra äga möjligheter att disponera ifrågavarande anslag även för tillgodoseende av annat ändamål, som är av särskild betydelse för mjölkförsäljningens ordnande, än förut berörts. Motsvarande befogenhet tillkommer för närvarande Kungl. Maj:t.

Visserligen kunde det med hänsyn till höjningen av producentpriset på mjölk vara önskvärt att producenterna av lantsmör erhöle en höjd ersättning. En höjning av priset på lantsmör torde emellertid få anses utesluten med hänsyn till att smörnoteringen föreslagits bli oförändrad. Som framgår av vad livsmedelskommissionen anfört synes icke heller en höjning av lantsmörbidraget böra övervägas. Därest sistnämnda bidrag under produktionsåret finge utgå med samma belopp som hittills, har kommissionen beräknat kostnaderna för förevarande bidrag till 400 000 kronor för budgetåret 1946/47.

Regleringen av andra animaliska produkter än mjölk och mejeriprodukter.

Då det som livsmedelskommissionen framhållit för närvarande ej torde vara möjligt att bedöma när regleringsanordningarna beträffande köttvaror skulle kunna avvecklas, torde det nuvarande regleringssystemet på detta område tills vidare böra bibehållas. I likhet med kommissionen anser jag det önskvärt, att så snart försörjningsläget medger kötttransoneringen upphäves, och att i samband härmed den statliga regleringen av priserna å kött och fläsk slopas. Mot kommissionens uttalande att priserna, därest kötttransonering och prisreglering bibehölles under hela regleringsåret, skulle kunna avvägas så, att man kunde stimulera köttillförseln under sommaren utan att dock genomsnittspriset för hela året rubbades, har jag intet att erinra.

Därest det skulle visa sig omöjligt att uppnå det prisläge på kött och fläsk, som Kungl. Maj:t medgivit under vissa förut angivna förhållanden, kunde det enligt kommissionens mening visa sig nödvändigt att i viss mån låta de subventioner, som voro avsedda att tillämpas under sommarmånaderna 1946, utgå även i fortsättningen. Någon beräkning av det belopp, som härför skulle erfordras, har kommissionen med hänsyn till svårigheterna att bedöma marknadsläget efter den 1 september 1946 ej kunnat meddela. Under dessa omständigheter torde såsom kommissionen föreslagit Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att uppdraga åt livsmedelskommissionen att inom ramen för prisöverenskommelsen utbetala dylika subventioner jämväl efter den 1 september 1946. Frågan om anvisande av erforderliga medel torde framdeles få upptagas till övervägande.

Vidkommande prisregleringen i fråga om ägg torde jag få erinra om att livsmedelskommissionen ställt i utsikt att stödja ett efter marknadsläget avvägt bottenpris på ägg.

Potatisregleringen.

Den allmänna prisgarantien med avseende å potatis torde komma att avvecklas från och med regleringsåret 1946/47 i enlighet med Kungl. Maj:ts förut omförmälda beslut den 29 mars 1946.

Jag torde få erinra därom, att Kungl. Maj:t den 7 september 1945 bemyndigat statens livsmedelskommission att med Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffa överenskommelse rörande föreningens inköp och för-

säljning av potatisstärkelse under tiden 1 oktober 1945—30 september 1946 i huvudsaklig överensstämmelse med upprättat förslag till avtal. Sådant avtal har ingåtts mellan kommissionen och föreningen. Kungl. Maj:t har emellertid vid sitt bemyndigande gjort förbehåll om att den i avtalets 7 § av kommissionen gjorda utfästelsen vinner riksdagens godkännande. Avtalet innebär, att föreningen inköper den mängd potatisstärkelse, som framställs enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 400 000 deciton, med undantag för vad som må användas till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt 7 § i avtalet åtager sig kommissionen under förutsättning av statsmakternas godkännande och om avtalet icke skulle komma att förnyas för tillverkningsåret 1946/47 att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla dels minst 59 kronor 50 öre per deciton för den 1 oktober 1946 inneiggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ock ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i avtalet angivna grunder i avseende å inneiggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, utom 30 000 deciton, under tre månader, räknade från och med den 1 oktober 1946. De enligt 7 § av kommissionen gjorda åtagandena torde nu böra underställas riksdagen.

Brödsädsregleringen.

Såsom livsmedelskommissionen framhållit torde man med hänsyn till den knappa brödsädstillgången, som emotses vid ingången av nästa regleringsår, icke kunna ifrågasätta en avveckling av vare sig det nuvarande reglerings-systemet med fasta priser eller bröd- och mjölransoneringarna.

För att i händelse av en ogynnsam utveckling av försörjningsläget täcka behovet av brödsäd vid övergången till det nya regleringsåret torde av kommissionen ifrågasatt ändring av prisavvägningen å brödsäd under olika delar av året liksom utbetalande av premier å brödsäd, som levereras före viss tidpunkt, få upptagas till prövning. Med hänsyn härtill torde Kungl. Maj:t böra erhålla bemyndigande att om så erfordras utbetala dylik leveranspremie. Slutlig ståndpunkt till sistnämnda spörsmål liksom till frågan om jämkningar i prisskalan för brödspannmål torde få tagas i höst i samband med utfärdandet av regleringsbestämmelserna varvid jämväl fraktbidrag och särskild ersättning till handeln böra bli föremål för prövning.

Under åberopande av vad kommissionen i detta avseende anfört har jag funnit övervägande skäl tala mot införandet av den från vissa håll föreslagna stimulanspremien på vårvete.

Förmalningsersättningarna.

Såsom jag i det föregående framhållit biträder jag livsmedelskommissionens förslag om en avveckling av förmalningsersättningarna från och med den 1 oktober 1946. Medel för detta ändamål torde därför endast behöva anvisas för de tre första månaderna av budgetåret 1946/47. Under angivna förutsättningar har kommissionen beräknat kostnaderna härför till 5 miljoner kronor.

Fodermedelsregleringen.

Av den föregående redogörelsen framgår att utsikterna beträffande försörjningen med fodersäd äro mycket ovissa. I likhet med livsmedelskommissionen anser jag därför nödvändigt, att den nuvarande regleringen tills vidare uppehålls, Kungl. Maj:t och kommissionen dock obetaget att företaga de jämkningar av bestämmelser i ämnet som kunna påkallas av utvecklingen på detta område. I händelse av sen skörd torde såsom kommissionen ansett särskilda åtgärder i syfte att stimulera leveranserna under de första månaderna av regleringsåret 1946/47 kunna bli va nödvändiga. Med hänsyn härtill synes Kungl. Maj:t böra bemyndigas utbetala viss leveranspremie å gryn-havre, därest så skulle visa sig erforderligt för att trygga tillförseln av dylik havre. Ehuru jag delar den i olika sammanhang framförda uppfattningen om önskvärdheten av en snar avveckling av fodersädsavståendet, anser jag mig likväl förhindrad att i nuvarande ovissa läge föreslå någon ändring av härutinnan gällande föreskrifter. Denna fråga torde dock slutgiltigt få avgöras vid en tidpunkt då fodersädsförsörjningen under nästa regleringsår med större säkerhet kan bedömas.

I sin skrivelse till livsmedelskommissionen den 15 februari 1946 har Svenska spannmålsaktiebolaget med hänsyn till vad som kunde förutses utifrån då rådande försörjningsläge föreslagit, att vissa krisåtgärder till tryg-gande av försörjningen med kraftfoder avvecklades. Som livsmedelskommis-sionen påpekar har emellertid en påtaglig försämring av försörjningsutsik-terna inträtt, sedan spannmålsbolaget avlät sin skrivelse. Under dessa för-hållanden synes någon ändring av nuvarande regleringsanordningar i fråga om här berörda fodermedel icke längre vara aktuella utan nu gällande be-stämmelser torde böra bibehållas, varvid Kungl. Maj:t dock bör äga befogen-het att vidtaga av förskjutningar i försörjningsläget påkallade ändringar.

För den händelse det visade sig möjligt att tillmötesgå spannmålsbolagets önskemål om upphävande av regleringsbestämmelserna rörande handeln med höns- och kycklingfoder har livsmedelskommissionen ansett, att de av kom-missionen utfärdade föreskrifterna rörande sammansättningen av dessa fo-dermedel böra slopas. I dylikt fall torde, som kommissionen föreslagit, de i lag om handel med fodermedel (SFS nr 611/1938) ingående bestämmelserna om skyldighet för tillverkare av fodermedelsblandningar att deklarerat bland-ningarnas sammansättning och fodervärde böra sättas i kraft.

Då enligt vad livsmedelskommissionen meddelat beslaget på tran inom kort torde kunna upphävas, torde, i betraktande av önskvärdheten att kva-litetskontrollen på fodertran upprätthållas, den av kommissionen föreslagna ändringen i förordningen angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen böra vidtagas, varigenom fodertran inbegripes under förordningen. Förslag till sådan änd-ring har upprättats inom jordbruksdepartementet. Över förslaget, vilket så-som *bilaga*¹ torde fogas till detta protokoll, torde riksdagens yttrande böra inhämtas.

¹ Återfinnes i slutet av detta utlåtande.

Kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolaget.

I likhet med livsmedelskommissionen anser jag att de av Svenska spannmålsaktiebolaget verkställda beräkningarna av bolagets kostnader under nästa regleringsår tills vidare kunna godtagas. Till bestridande av sagda kostnader torde för budgetåret 1946/47 15 miljoner kronor böra anvisas. Mot livsmedelskommissionens förslag att förmalningsersättningen till havregrynskvarnarna slopades från och med ingången av regleringsåret 1946/47 torde icke finnas skäl till erinran.

Konstgödselregleringen.

Någon ändring utöver förut berörda prisjusteringar i gällande bestämmelser angående konstgödselregleringen torde icke böra ifrågakomma. Såvitt nu kan bedömas, torde något tillskott till clearingkassan för konstgödsel för nästa budgetår icke bliva erforderligt.

Förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m.

Under de senaste budgetåren ha vissa belopp ställts till förfogande för produktionsbefrämjande åtgärder på jordbrukets område i Norrland samt delar av Kopparbergs och Värmlands län, där jordbrukets ställning är i stort sett likartad med den i Norrland. För ett vart av de sex senaste budgetåren har medgivits, att ett belopp av 900 000 kronor finge för berörda syfte utgå av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. I likhet med lantbruksstyrelsen anser jag, att även för nästa budgetår bör från nämnda anslag få disponeras samma belopp.

Från de medel som avsetts för förenämnda ändamål ha under de senaste tre budgetåren anvisats vissa belopp till den av Svenska vall- och mosskulturföreningen bedrivna studiegårdsverksamheten i Norrland. Även för nästa budgetår synas medel för detta ändamål böra ställas till förfogande.

Till bestridande av lantbruksstyrelsens kostnader under budgetåret 1946/47 för inspektion över klassificering av kött m. m. synes från medel som ställas till livsmedelskommissionens förfogande för prisreglerande åtgärder böra få disponeras ett belopp av 19 400 kronor.

För vissa arbeten avseende bekämpande av ogräs ha under de senaste fem budgetåren olika belopp utanordnats från de medel som av livsmedelskommissionen avsetts till diverse kostnader. För fortsättande av dessa arbeten ha ytterligare medel begärts även för nästa budgetår. Ett oförändrat belopp av 16 800 kronor torde av de till diverse utgifter avsedda medlen böra få användas för forsknings- och försöksverksamhet för bekämpande av ogräs. Härutöver synes i likhet med föregående år av samma medel ett belopp av 15 000 kronor böra ställas till lantbrukshögskolans förfogande för forskning rörande natriumkloratets användbarhet som ogräsbekämpningsmedel. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera meddela närmare föreskrifter om medlens användning.

Jämlikt livsmedelskommissionens förslag torde av de medel som av kommissionen avsetts till diverse kostnaderna ett belopp av 70 000 kronor på sätt tidigare skett få användas för möjliggörande av försäljning under år 1946 till nedsatt pris av omkring 200 ogräsprutor lämpade jämväl för besprutning mot potatisbladmögel och skadeinsekter på oljeväxter. Mot livsmedelskommissionens förslag att härutöver 92 000 kronor av förutnämnda medel finge användas för möjliggörande av försäljning enligt enahanda villkor av omkring 300 ogräsprutor under år 1947 har jag intet att erinra.

Hinder torde icke heller böra möta att av de medel som livsmedelskommissionen avsett för diverse kostnader gälda jämväl vissa kostnader för undersökningar rörande arbetsförhållandena inom köksväxt-, frukt-, blomster- och fröodling vid Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut med ett belopp av 9 300 kronor. För framställningen i denna fråga har redogjorts i Kungl. Maj:ts proposition nr 303 till 1945 års riksdag.

Frågan om anvisande av ytterligare medel för bestridande av kostnader för klassificering av kött samt ogräsbekämpning och försäljning av ogräsprutor synes framdeles böra upptagas till övervägande i samband med anslagsäskandena under nionde huvudtiteln.

Prisrabattering å vissa livsmedel.

Av den lämnade redogörelsen framgår att en allmän utdelning av rabattkort i enlighet med nu gällande grunder ägt rum i slutet av vart och ett av åren 1942—1945. Som av livsmedelskommissionen anförda uppgifter utvisa har antalet rabattkortinnehavare både i fråga om matfett och mjölk nedgått under år 1943 och år 1944 i jämförelse med närmast föregående år. Tendensen till minskning av antalet rabattkortinnehavare synes att döma av preliminära uppgifter ha gjort sig gällande även vid den senaste utdelningen, som ägde rum i slutet av föregående år. Då bestämmelserna angående tilldelning av rabattkort i stort sett varit oförändrade, torde som kommissionen antagit, tillbakagången i huvudsak ha förorsakats av den fortgående stegringen av den nominella inkomstnivån och de höjda taxeringsvärdena å jordbruksfastigheter.

Jag delar livsmedelskommissionens uppfattning att någon ändring av de allmänna grunderna för tilldelning av rabattkort icke bör ifrågakomma för nästkommande budgetår utan att här genomförda anordningar torde böra bibehållas så länge övriga av krisen föranledda regleringar på livsmedelsförsörjningens område kvarstå. Som chefen för finansdepartementet anfört i samband med förutnämnda proposition till årets riksdag rörande omsättningsskattens borttagande, torde frågan om prisrabattering å vissa livsmedel få tagas under omprövning i samband med förslaget om införande av kontanta barnbidrag. Under dessa omständigheter anser jag, att ifrågasatta jämkningar i prisrabattsystemet icke nu böra upptagas till övervägande, och kan sålunda icke biträda kommissionens förslag till ändring av bestämmelserna för tilldelning av rabattkort å matfett utan behovsprövning till ensam-

stående personer i de arbetsföra åldrarna. Jag förutsätter emellertid, att där-
est utvecklingen skulle påkalla en omläggning, Kungl. Maj:t må äga be-
fogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar. Därest mera
genomgripande förändringar skulle behöva övervägas, torde frågan böra
underställas riksdagen, då detta utan olägenhet kan ske.

Beträffande rabattbeloppens storlek ifrågasätter jag icke någon ändring.
Rabatterna böra alltså utgöra för matfett 2 kronor per kilogram och för
mjölk 15 öre per liter.

Livsmedelskommissionen har, under framhållande av de osäkerhetsmo-
ment som alltid måste vidlåda en beräkning av medelsbehovet för här be-
rörda ändamål, hemställt att anslaget för nästa budgetår måtte upptagas
med 95 miljoner kronor, vilket innebär en minskning i förhållande till det
belopp som anvisats för innevarande budgetår med 5 miljoner kronor. Kom-
missionens beräkningar föranleda ingen erinran från min sida.

Anslagsäskanden m. m.

Kostnaderna för genomförande av de av mig förordade förslagen till pris-
reglerande åtgärder på jordbrukets område torde komma att uppgå till i
runt tal 145 000 000 kronor vartill kommer dels ett belopp av 5 000 000 kro-
nor till förmalningsersättningar, dels ett belopp av 15 000 000 kronor till be-
stridande av kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet.
Av förstnämnda summa belöpa 53 000 000 kronor på producentbidrag för
mjölk, 79 000 000 kronor på mjölkpristillägg, 7 500 000 kronor på särskilda
mjölkbidrag såsom merfraktbidrag m. m., 400 000 kronor på pristillägg för
lantsmör samt 5 000 000 kronor på diverse kostnader. Sistnämnda belopp
är enligt vad livsmedelskommissionen upplyst i första hand avsett att an-
vändas för ersättning till Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. för hand-
havandet av vissa med mjölk- och matfettsregleringen sammanhängande
uppgifter. Nu ifrågavarande post torde även få anlitas för bestridande av
kostnaderna för 1942 års jordbrukskommitté ävensom för täckande av de
utgifter, som föranledas av förslagen till särskilda åtgärder till stöd för jord-
bruket i Norrland m. m. Beträffande kostnaderna för prisrabatter å vissa
livsmedel ha dessa upptagits till 95 000 000 kronor.»

Utskottets utlåtande.

Det allmänna försörjningsläget i vårt land beträffande livsmedel har under
loppet av innevarande regleringsår icke utvecklats sig i den gynnsamma rikt-
ning, som ansågs vara att förvänta till följd av världskrigets upphörande
samt produktionens och handels omställning för fredliga förhållanden på
världsmarknaden. Snarare har en åtstramning av landets livsmedelstillgångar
inträtt. Tanken på en snar avveckling av ransoneringarna av mjöl och bröd
samt köttvaror har därför fått uppgivas och i stället besparingsåtgärder i
fråga om vissa slag av livsmedel måst tillgripas. Sålunda ha utmalningsbe-

stämnelserna rörande brödsäd skärpts, mjöl- och matfettstilldelningarna sänkts och ransoneringssystemet utsträckts till att omfatta vissa under första delen av regleringsåret fria varor, varjämte vissa inskränkningar i tilldelningarna av socker och matfett till näringsställen och industrier genomförts. Med tillfredsställelse kan dock framhållas att utskottets vid fjolårets riksdag uttalade förhoppning om att vårt land även under innevarande regleringsår skulle bliva i stånd att bispringa grannländerna med livsmedel blivit infriad främst såtillvida att vissa importkvantiteter av framför allt brödsäd och fettvaror kunnat avstås för att bidra till lindring av nöden bland folken i befriade länder.

Även efter genomförandet av nyssberörda besparingsåtgärder torde emellertid övergångslagren av brödsäd, socker, fodermedel och fettämnen bliva synnerligen begränsade vid regleringsårets slut. Då samtidigt importutsikterna förefalla mycket ovissa komma följaktligen enligt förestående kortfattade överblick av försörjningsläget förhållandena på området under nästkommande regleringsår att på ett avgörande sätt bestämmas av 1946 års inhemska skördeutfall.

Innan utskottet ingår på de i propositionen föreslagna åtgärderna för reglering av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område samt därtill hörande motioner, torde böra erinras om att Kungl. Maj:t även i år innan sådden verkställts meddelat beslut rörande prissättningen på jordbruksprodukter under regleringsåret 1946/47. Enligt den överenskommelse rörande jordbrukets priser som träffades i höstas, skulle jordbruket under nästkommande produktionsår såsom kompensation för ökade arbetskostnader tillföras ett kalkylmässigt inkomstillskott av 125 miljoner kronor, varav en del skulle erhållas i form av en höjning med 1 öre av priset å all invägd mjölk i förhållande till det pris som gällde före den 1 mars 1946. Den vårkalkyl som i likhet med föregående år upprättats och granskats av livsmedelskommissionen samt 1942 års jordbrukskommitté, visar under de förutsättningar, som gälla för kalkylens uppgörande och vilka bland annat innebära normalt skördeutfall, en procentuell förskjutning av inkomsterna, som överstiger de procentuella förändringarna å kostnadssidan med ett belopp motsvarande 55,9 miljoner kronor. Kommissionen har vidare beräknat, att den förutnämnda höjningen av mjölkpriset skulle motsvara en ökning av jordbrukets inkomster med 39,2 miljoner kronor. För åstadkommande av ytterligare ökning av det kalkylmässiga inkomstöverskottet har Kungl. Maj:t i princip bifallit livsmedelskommissionens förslag att dels låta priserna på kött och fläsk utveckla sig på sådant sätt att de närmare ansluta sig till det prisläge som kan väntas inställa sig vid fri prisbildning och dels föranstalta om vissa justeringar av priserna å konstgödsel, vilket enligt vad kommissionen framhållit skulle kunna ske dels genom sänkta tillverkningskostnader och dels genom bidrag från kommissionens clearingkassa för konstgödsel. Under här angivna förutsättningar skulle såsom framgår av livsmedelskommissionens beräkningar, det kalkylmässiga över-

skottet å inkomstsidan överstiga det i förenämnda överenskommelse godtagna beloppet. Kommissionens förslag att skillnaden härvidlag nedbringades dels genom slopande av lokala differentieringsbidrag å mjölk och dels genom höjningar av vissa fodermedelspriser vilka hållits nere genom betydande statliga subventioner, har Kungl. Maj:t lämnat utan erinran. Frågan om utjämning av den skillnad, som härefter skulle återstå mellan kalkylmässigt beräknat och överenskommet inkomsttillskott, borde enligt departementschefens mening få upptagas till behandling i samband med den omprövning av priserna, som på sedvanligt sätt skulle äga rum under hösten på grundval av i augusti eller därefter, så snart skörderesultatet kunde överblickas, företagen omräkning av kalkylen rörande jordbrukets inkomster och kostnader under produktionsåret 1946/47. Om därvid ett över- eller underskott skulle uppkomma motsvarande mer än 4 procent av jordbrukets samlade inkomstsumma enligt vårkalkylen inklusive det för täckning av de ökade arbetskostnaderna godtagna beloppet — eller omkring 90 miljoner kronor — borde priserna justeras så att marginalen nedbringades till sistnämnda belopp. Innan denna 4-procentregel tillämpades syntes dock den i det föregående berörda skillnaden mellan enligt vårkalkylen beräknat och tidigare överenskommet inkomstöverskott böra utjämnas. Därest ändringar i prisavvägningen påkallades borde tillses, att innebörden av den förutnämnda överenskommlsen icke äventyrades samt att de av livsmedelskommissionen framförda synpunkterna beträffande tillvägagångssättet vid en justering av priserna beaktades.

I anledning av det i propositionen nr 222 till årets riksdag framlagda förslaget angående omsättningskattens borttagande har departementschefen övervägt frågan, huruvida och i vad mån kostnaderna för jordbruksregleringarna nu böra tillåtas att slå igenom i konsumentpriserna, och förklarat sig för närvarande kunna endast i begränsad utsträckning biträda vad livsmedelskommissionen föreslagit såsom ett steg i nämnda riktning. Enligt departementschefens mening borde sålunda en höjning av priset å konsumtionsmjölk endast uppgå till 1 öre per liter. I övrigt har departementschefen biträtt livsmedelskommissionens här berörda förslag, innebärande vidare att förmalningsersättningarna samt vissa delar av det allmänna mjölkpristillägget slopas. Vad departementschefen sålunda föreslagit vill utskottet ansluta sig till.

Med hänsyn till ovissheten beträffande utvecklingen av det försörjningspolitiska läget i allmänhet vill utskottet i likhet med departementschefen tillstyrka, att Kungl. Maj:t liksom hittills under krisåren erhåller befogenhet att under regleringsåret 1946/47 handhava jordbruksregleringarna samt vidtaga av omständigheterna påkallade ändringar i desamma. Skulle härvid finnas erforderligt att företaga mera genomgripande ändringar i regleringsåtgärderna, förutsätter emellertid utskottet att riksdagen höres.

Mjolk- och matfettsregleringen. Utskottet biträder departementschefens förslag att de statliga regleringarna beträffande matfett, mjölk och ost m. m. skola tills vidare bibehållas i stort sett oförändrade. Liksom departementschefen synes det utskottet vid en gynnsam utveckling av försörjningsläget

kunna övervägas att upphäva ostransoneringen, att höja mjölkens fetthalt med bibehållande av standardiseringsförfarandet samt att ytterligare höja ostens fetthalt. I avvaktan på förväntade förslag från 1942 års jordbrukskommitté bör likaså det nuvarande systemet för prissättning på smör och matnyttigt fett förbliva i huvudsak oförändrat.

Vad angår det bemyndigande för Kungl. Maj:t att uttaga tilläggsaccis å margarin och vissa andra fettvaror, vilket alltså torde få äga giltighet, har departementschefen föreslagit att det bör öppnas möjlighet för Kungl. Maj:t att om så befinnes lämpligt genomföra av livsmedelskommissionen ifrågasatt omläggning av den rörliga clearingavgift som för närvarande uttages. Kommissionen har, i syfte att stimulera importörerna till att verkställa förmånliga inköp, tänkt sig att denna avgift skulle ersättas av en fast avgift gällande tills vidare eller på viss tid. Med anledning härav synes det utskottet böra uppmärksammas att effekten av en dylik omläggning givetvis blir beroende av huru en fast avgift regleras. Genom en lämplig anpassning av avgiften efter växlingarna på marknaden för ifrågavarande varor förefaller det emellertid utskottet vara möjligt att det avsedda syftet kan främjas. I varje fall synes anledning icke föreligga för utskottet att motsätta sig att det lämnas öppet för Kungl. Maj:t att pröva angivna utväg.

Utskottet har funnit de synpunkter bärande som föranlett departementschefen att tillstyrka bifall till livsmedelskommissionens förslag att det allmänna pristillägget å den mjölk, som användes i framställningen av torrmjök, kondenserad mjök och ost, slopas under regleringsåret 1946/47 samt att motsvarande belopp tillföres mjökproducenterna genom prishöjningar å nämnda varuslag. Det förtjänar framhållas att verkningarna härav för konsumenterna i huvudsak torde komma att inskränka sig till ett höjt ostpris, eftersom torrmjölken och den kondenserade mjölken till större delen försäljas för export eller industriell användning. Denna anordning innebär följaktligen ett ytterligare led i förutberörda tanke att låta kostnaderna för jordbruksregleringen få överflyttas på försäljningspriserna, en åtgärd mot vilken mera berättigade invändningar näppeligen kunna göras, allrahelst som omläggningen enligt vad kommissionen anfört kan genomföras utan att den överenskomna höjningen av producentpriset å mjök behöver äventyras. Då jämväl utskottet kan biträda den uppfattningen att den av pris-kontrollnämnden ifrågasatta höjningen av smörprisnoteringen icke lämpligen nu bör äga rum, torde ökningen av producentpriset på mjök med 1 öre per kilogram från och med den 1 september 1946 böra medföra att pristillägget på den mjök som begagnas till smörberedning får stiga från 28 till 56 öre per kilogram mjölkfett. Den i det föregående tillstyrkta höjningen av detaljhandelspriset å konsumtionsmjök har, då det icke ansetts vara tillrådligt att i nuvarande läge slopa mjökpristillägget å konsumtionsmjök, begränsats till 1 öre per liter standardiserad mjök eller samma belopp som höjningen av producentpriset. På grund härav torde emellertid pristillägget å konsumtionsmjök få sänkas i enlighet med vad livsmedelskommissionen ifrågasatt. I motionen II: 540 har hemställts om sådan ändring i utgående mjökpristillägg

att detta för Värmlands län höjes från nuvarande 20 till 50 öre per kilogram mjölkfett. En jämkning i gällande beräkningsgrunder för mjölkpristillägget till förmån särskilt för sagda län utan att samtidigt företages en allmän omprövning av hela landets indelning i förevarande hänseende anser sig utskottet icke kunna förorda. Och då den nuvarande differentieringen av mjölkpristillägget såvitt utskottet kunnat finna i stort sett fallit väl ut, torde utskottet sakna anledning att föreslå någon åtgärd på grund av motionen i fråga. Med beaktande av vad utskottet här ovan tillstyrkt i enlighet med propositionens innehåll beräknas mjölkpristillägget, vilket i övrigt torde böra få utgå efter oförändrade grunder, draga en kostnad av 79 miljoner kronor för budgetåret 1946/47.

Av ovan lämnade redogörelse för Kungl. Maj:ts beslut rörande prissättningen framgår att lokala differentieringsbidrag å mjölk icke beräknas utgå under nästa regleringsår. Då såsom livsmedelskommissionen anfört dessa bidrag understundom vålla viss irritation och förekommande ojämnheter i skördeutfallet, därest dessa icke äro av katastrofal natur, kunna hänföras till påräkneliga företagarrisker, finner jämväl utskottet att desamma lämpligen böra kunna avvecklas.

I enlighet med vad departementschefen föreslagit torde även under nästkommande regleringsår böra utgå *dels* s. k. merfrakttbidrag, *dels* s. k. regleringskostnadstillägg till vissa mjölkorganisationer i Stockholm och Göteborg, *dels* viss ersättning för behandling av konsumtionsmjölk vid några mejerier som leverera mjölk till Stockholm, *dels* ock bidrag till uppehållande av mejeriernas körlinjer inom de områden, där transportkostnaderna för kilogram mjölk äro särskilt höga. Ytterligare böra alltjämt beräknas medel för bidrag till mejerierorganisationerna å vissa orter såsom ersättning för utebliven prishöjning. Anslagsbehovet för dessa ändamål har beräknats till 7,5 miljoner kronor. Liksom tidigare torde Kungl. Maj:t böra äga befogenhet att härav disponera medel även för annan åtgärd för mjölkförsörjningens ordnande än förut berörts.

Vad angår regleringsbestämmelserna rörande lantsmör torde — ehuru det med hänsyn till höjningen av producentpriset på mjölk vore önskvärt att producenterna av dylikt smör erhöles motsvarande komensation — såsom departementschefen anfört någon höjning icke kunna förordas på vare sig lantsmörpriset eller lantsmörbidraget. Kostnaderna för sistnämnda bidrag ha beräknats till 400 000 kronor.

Regleringen av andra animaliska produkter än mjölk och mejeriprodukter. Såsom departementschefen framhållit torde det nuvarande regleringsystemet på ifrågavarande område böra upprätthållas oförändrat tills vidare, men avvecklas så snart ett ändrat försörjningsläge det medger. Den av livsmedelskommissionen föreslagna prisavvägningen i syfte att stimulera kötttillförseln under sommaren finner jämväl utskottet välbetänkt. Ej heller vill utskottet motsätta sig att de subventioner som voro avsedda att tillämpas under sommarmånaderna 1946 må utgå även i fortsättningen, om

detta visar sig nödvändigt för att uppnå avsett prisläge på kött och fläsk. Någon beräkning på förhand av medelsbehovet härför har icke ansetts möjlig, varför med anvisande av erforderligt belopp torde få anstå tills vidare.

Kungl. Maj:t har lämnat utan erinran livsmedelskommissionens uttalande att ämna stödja ett efter marknadsläget avvägt bottenpris på ägg. I fråga om äggpriset under nästa regleringsår har i motionerna I: 354 och II: 539 påyrkats att medelpriset per kilogram icke bör understiga 2,50 kronor samt att nettoimport av ägg ej bör tillåtas därest medelpriset icke överstiger 2,95 kronor. Med hänsyn särskilt till äggproduktionens betydelse för det mindre jordbruket anser även utskottet — som dock icke finner tillrådligt att uttala sig för någon absolut fixering av priserna — de motionsvis anförda synpunkterna på förevarande prissättning förtjäna beaktande. Med hänsyn till den relativt tillfredsställande prisutvecklingen under innevarande regleringsår torde det kunna förväntas att livsmedelskommissionen skall finna möjligt att upprätthålla en tillfredsställande reglering av äggpriset också i fortsättningen.

I detta sammanhang torde utskottet böra besvara motionerna I: 351 och II: 530 vari hemställts att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t påkalla åtgärder för prisreglering å svensk ull. Erinras må att livsmedelskommissionen med hänsyn till bland annat de sänkta priserna på ull räknat med att en minskning av fårstammen kommer att äga rum under regleringsåret 1946/47, en utveckling som utskottet lika litet som motionärerna finner önskvärd. Såsom uttalades i regleringspropositionen till fjolårets riksdag torde statsmakterna böra överväga sådana åtgärder att avsättning av den inhemska ullproduktionen på rimliga villkor säkerställes. Då utskottet utgår från att Kungl. Maj:t vill uppmärksamma förevarande spørsmål och föranstalta om de åtgärder som kunna finnas erforderliga, torde emellertid de föreliggande motionerna icke behöva föranleda någon riksdagens åtgärd.

Potatisregleringen. Den allmänna prisgarantien i fråga om potatis torde enligt vad deparatementschefen uttalat komma att avvecklas för nästa regleringsår. Vad beträffar ett mellan livsmedelskommissionen och Sveriges stärkelseproducenters förening u. p. a. träffat avtal rörande föreningens inköp och försäljning av potatisstärkelse under innevarande regleringsår synes riksdagen böra godkänna den i 7 § gjorda utfästelsen. Avtalet innebär att föreningen inköper den mängd potatisstärkelse, som framställes enligt meddelade tillverkningslicenser å högst 400 000 deciton, med undantag för vad som må användas till husbehov för tillverkaren och dennes potatisleverantörer. Enligt 7 § i avtalet åtager sig kommissionen under försättning av statsmakternas godkännande och om avtalet icke skulle komma att förnyas för tillverkningsåret 1946/47 att vidtaga eller föranstalta om åtgärder från statens sida, vilka bereda föreningen möjlighet att erhålla dels minst 59 kronor 50 öre per deciton för den 1 oktober 1946 ineliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, dock med avdrag av 30 000 deciton, dels ock ersättning för ränte- och lagringskostnader enligt i

avtalet angivna grunder i avseende å inneliggande lager av extra prima, prima och ej fullt prima potatismjöl, utom 30 000 deciton, under tre månader, räknade från och med den 1 oktober 1946.

Brödsädsregleringen. På grund av att brödsädslagren vid utgången av löpande regleringsår beräknas bliva synnerligen knappa, har departementschefen icke ifrågasatt någon avveckling av vare sig det nuvarande regleringssystemet med fasta priser eller bröd- och mjölransoneringarna. Såsom en ytterligare beredskapsåtgärd i händelse av svårigheter att täcka behovet av brödsäd vid övergången till det nya regleringsåret, har departementschefen på framställning av livsmedelskommissionen tillstyrkt bemyndigande för Kungl. Maj:t att om så erfordras utbetala premier å brödsäd som levereras före viss tidpunkt. Inom utskottet ha olika meningar framförts om lämpligheten av att vidtaga en dylik åtgärd som skulle kunna gynna vissa jordbrukare med möjligheter till tidig tröskning. Då utskottet emellertid förutsätter att begärda befogenhet att utbetala leveranspremier icke utnyttjas annat än vid verkligt behov, torde departementschefens förslag böra biträdas av riksdagen. I berörda syfte av livsmedelskommissionen jämväl ifrågasatt ändring av prisavvägningen å brödsäd under olika delar av regleringsåret föranleder ingen erinran från utskottets sida. Såsom departementschefen anförde torde slutlig ståndpunkt till förstnämnda åtgärd liksom till frågan om jämkningar i prisskalan för brödsädsspannmål få tagas i höst i samband med utfärdandet av regleringsbestämmelserna, varvid jämväl fraktbidrag och särskild ersättning till handeln böra bliva föremål för prövning.

Förmalningsersättningarna. I samband med frågan om överflyttande av regleringskostnaderna på konsumentpriserna har utskottet redan tillstyrkt förslag om en avveckling av förmalningsersättningarna från och med den 1 oktober 1946. För de tre första månaderna av budgetåret 1946/47 har livsmedelskommissionen beräknat kostnaderna för ifrågavarande ändamål till 5 miljoner kronor.

Fodermedelsregleringen. Utskottet har redan i den inledande översikten av försörjningsläget anförde att 1946 års skördeutfall kommer att bliva avgörande för fodersädstillgången under nästa regleringsår, varför den nuvarande regleringen på detta område torde uppehållas tills vidare. Liksom i fråga om brödsäd har departementschefen ansett påkallat att i händelse av sen skörd särskilda åtgärder kunna vidtagas i syfte att stimulera leveranserna under de första månaderna av regleringsåret och fördenskull tillstyrkt bemyndigande för Kungl. Maj:t att utbetala viss leveranspremie å grynhave, därest så skulle visa sig erforderligt för att trygga tillförseln av dylik have. Med den ståndpunkt utskottet intagit till motsvarande spörsmål inom brödsädsregleringen synas knappast några betänkligheter böra möta mot här begärda bemyndigande, vilket alltså torde lämnas Kungl. Maj:t. Däremot kan utskottet icke biträda vad i motionerna I: 354 och II: 539 föreslagits om att

priserna på fodersäd — därest icke årets skörd av fodersäd blir så stor att risk för brist på köpfoder ej kan anses föreligga — måtte höjas med samma belopp som priset på vetekli. En dylik prisförskjutning skulle såvitt utskottet kunnat bedöma saken få sådan påföljd och räckvidd att flertalet jordbrukare bleve missgynnade och svårigheter uppstode att upprätthålla den kalkylerade avvägningen av jordbrukets inkomster och omkostnader. Emellertid förefaller den av Kungl. Maj:t föreslagna prisskillnaden mellan fodersäd och kraftfoder bliva så pass stor att densamma måhända kan verka återhållande på utbuden av fodersäd. Vid eventuellt uppkommande brist på saluförd fodersäd bör Kungl. Maj:t därför äga vidtaga sådana åtgärder att i varje fall skogskörarnas behov av foderhavre kan tillgodoses, varjämte småbrukets inköpsbehov bör i görligaste mån beaktas.

I den vid riksdagens början väckta motionen II: 180 har hemställts om avlåtande av riksdagsskrivelse till Kungl. Maj:t med framställning om att tvångsleveranserna av fodersäd måtte snarast möjligt upphöra. Departementschefen har i propositionen förklarat sig dela den i olika sammanhang framförda uppfattningen om önskvärdheten av en snar avveckling av fodersädsavståendet, men ansett sig likväl förhindrad att i nuvarande ovissa läge föreslå någon ändring av härutinnan gällande föreskrifter. Detta spörsmål har behandlats även i motionerna I: 354 och II: 539, där motionärerna dock funnit förhållandena vara sådana att departementschefens ståndpunkt måste anses försvarlig. Då departementschefen vidare förklarat att frågan bör slutgiltigt avgöras när fodersädsförsörjningen under nästa regleringsår kan bedömas med större säkerhet, synes utskottet kunna begränsa sig till att understryka angelägenheten av att bestämmelserna i ämnet upphävas när detta låter sig göra.

Regleringsanordningarna i fråga om kraftfoder torde såsom departementschefen anført likaledes böra bibehållas med de jämkningar som må påkallas till följd av uppkommande förskjutningar i försörjningsläget.

Vad angår handeln med höns- och kycklingfoder har livsmedelskommissionen ansett att vid ett eventuellt upphävande av regleringsbestämmelserna härom de av kommissionen utfärdade föreskrifterna rörande sammansättningen av dessa fodermedel böra slopas. I dylikt fall torde enligt vad departementschefen anført de i lagen om handel med fodermedel ingående bestämmelserna om skyldighet för tillverkare av fodermedelsblandningar att deklarerera blandningarnas sammansättning och fodervärde böra sättas i kraft. I anslutning till frågan om äggregleringen har i motionerna I: 354 och II: 539 anförts vissa synpunkter även beträffande hönsfodertilldelningen. Liksom motionärerna finner utskottet det önskvärt att äggproduktionen i största möjliga omfattning förläggas till småbruket och att därför dettas behov av hönsfoder tillgodoses i första hand. Enligt vad utskottet inhämtat har livsmedelskommissionen redan tidigare utfärdat föreskrifter i ämnet, varigenom en utveckling i nämnda riktning befrämjas. Bland annat tillämpas stränga restriktioner när det gäller nyetablering av hönsgårdar. Motionärernas förslag om att under nästa regleringsår bevilja småbrukarna rabatt vid

köp av hönsfoderblandningar med 10 öre per kilogram för så stor mängd som vederbörande inköpt under regleringsåret 1944/45, dock för högst 500 kilogram, finner utskottet innebära en anordning som icke torde vara påkallat att införa i nuvarande läge.

Vad departementschefen anfört angående fodertran har icke givit utskottet anledning till erinran, ej heller det i anslutning därtill framlagda författningsförslaget.

Kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolaget. Beräkningen av 15 miljoner kronor till bestridande av bolagets kostnader under nästa regleringsår torde tills vidare kunna godtagas. I enlighet med vad departementschefen föreslagit torde förmalningsersättningen till havregrynkvarnarna böra slopas för regleringsåret 1946/47.

Konstgödselregleringen. Såsom anförts i propositionen torde någon ändring utöver förut berörda prisjusteringar i gällande bestämmelser angående konstgödselregleringen icke böra ifrågakomma.

Förslag till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m. Utskottet biträder departementschefens förslag att liksom tidigare under krisåren för dessa stödåtgärder, som avse även vissa delar av Kopparbergs och Värmlands län, må beräknas ett belopp av 900 000 kronor, att utgå av anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. Att av nämnda belopp även för nästa budgetår anvisas medel till den av Svenska vall- och mosskulturföreningen bedrivna studiegårdsverksamheten i Norrland vill utskottet icke motsätta sig. Utskottet biträder vidare departementschefens förslag att medel ställas till förfogande liksom hittills för i propositionen omnämnda inspektion över klassificering av kött m. m., arbeten avseende bekämpande av ogräs, försäljning av ogrässluttor till nedsatt pris samt undersökningar rörande arbetsförhållandena inom köksväxt-, frukt-, blomster- och fröodling. Vad vidare angår ogräsets bekämpande har i motionen II: 531 hemställts att ett belopp av 4 500 kronor måtte liksom tidigare ställas till ph. doktor Alfred Åslanders förfogande för fortsatt forsknings- och försöksverksamhet på området. Därest Kungl. Maj:t efter förnyade överväganden finner lämpligt att jämväl medel för detta ändamål anvisas från anslaget till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, synes utskottet intet vara att erinra däremot.

Prisrabattering å vissa livsmedel. I likhet med departementschefen och livsmedelskommissionen finner utskottet icke skäl att föreslå någon ändring av de allmänna grunderna för tilldelning av rabattkort. Frågan om prisrabattering å vissa livsmedel torde emellertid böra tagas under omprövning i samband med förslaget om införande av kontanta barnbidrag. Ehuru Kungl. Maj:t bör äga befogenhet att vidtaga av omständigheterna föranledda ändringar i prisrabattsystemet, torde fråga om mera genomgripande förändringar böra underställas riksdagen då detta utan olägenhet kan ske. Då ej heller utskottet ifrågasätter ändring beträffande rabatternas storlek,

torde dessa även i fortsättningen böra utgöra för matfett 2 kronor per kilogram och för mjölk 15 öre per liter. Medelsbehovet för här berörda ändamål har beräknats till 95 miljoner kronor, innebärande en minskning med 5 miljoner kronor.

Anslagsäskanden m. m. Kostnaderna för genomförande av de här förordade förslagen till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ha i propositionen beräknats komma att uppgå till i runt tal 145 000 000 kronor, var till kommer dels ett belopp av 5 000 000 kronor till förmalningsersättningar och dels ett belopp av 15 000 000 kronor till bestridande av kostnaderna för Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet. Av förstnämnda summa belöpa 53 000 000 kronor på producentbidrag för mjölk, 79 000 000 kronor på mjölkpristillägg, 7 500 000 kronor på särskilda mjölkbidrag såsom merfraktbidrag m. m., 400 000 kronor på pristillägg för lantsmör samt 5 000 000 kronor på diverse kostnader. Sistnämnda belopp är enligt vad livsmedelskommissionen upplyst i första hand avsett att användas för ersättning till Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. för handhavandet av vissa med mjölk- och matfettsregleringen sammanhängande uppgifter. Nu ifrågavarande post beräknas även få anlitas för bestridande av kostnaderna för 1942 års jordbrukskommitté ävensom för täckande av de utgifter som föranledas av förslagen till särskilda åtgärder till stöd för jordbruket i Norrland m. m. Beträffande kostnaderna för prisrabatter å vissa livsmedel ha dessa upptagits till 95 000 000 kronor. Ifrågavarande anslagsberäkningar ha icke givit utskottet anledning till erinran, varför medel till de skilda ändamålen för budgetåret 1946/47 torde böra anvisas i enlighet med Kungl. Maj:ts äskanden.

Under åberopande av det anförda — och då utskottet saknat anledning till erinran mot vad departementschefen anført och föreslagit i här ovan icke berörda delar — hemställer utskottet,

A. att riksdagen må

1) medgiva Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga åtgärder för reglering för nästkommande regleringsår av produktions- och avsättningsförhållandena på jordbrukets område i huvudsaklig överensstämmelse med av utskottet i det föregående angivna riktlinjer,

2) för budgetåret 1946/47 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett *reservationsanslag* av 145 000 000 kronor;

b) till *Förmalningsersättningar* ett *förslagsanslag* av 5 000 000 kronor;

c) till *Kostnader i samband med Svenska spannmålsaktiebolagets verksamhet* ett *reservationsanslag* av 15 000 000 kronor;

d) till *Prisrabattering å vissa livsmedel* ett anslag av 95 000 000 kronor;

3) i skrivelse till Kungl. Maj:t anmäla, att riksdagen vid granskning av förenämnda förslag till förordning om ändring av förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen icke funnit skäl till erinran mot detsamma;

B. att motionerna I: 351 och II: 530, I: 354 och II: 539, II: 180, II: 531 samt II: 540 må, i den mån de icke kunna anses besvarade genom vad utskottet här ovan anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 13 juni 1946.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit

från första kammaren: herrar *Tjällgren, Alfred Andersson, Gabrielsson, Nils Olsson, Näslund, Svedberg, Jonsson* och *Hagman*; samt

från andra kammaren: herrar *Andersson* i Löbbo, *Liedberg, Gustafson* i Vimmerby, *Ericsson* i Sörsjön, *Carlström, Mäler, Lundbom* och *Gustafson* i Dädesjö.

F ö r s l a g

till

ändring av förordningen den 29 juni 1917 (nr 420) angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen.

Härigenom förordnas, att rubriken till förordningen den 29 juni 1917 angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen samt § 1 i förordningen¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Förordning angående förbud i vissa fall mot användande av vilseledande varubeteckningar vid handel med födoämnen och fodermedel.**§ 1.**

Vid varas saluhållande eller försäljning såsom födoämne må för densamma icke brukas någon av de i nästföljande stycke angivna varubenämningarna, där varan till sin sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos den vara, vilken genom benämningen utmärkes.

I föregående stycke avsedda benämningar äro

mjölk, grädde, smör, margarin, flott, korv, mjöl, socker samt honung eller med någon av dessa varubeteckningar liktydig benämning, vare sig benämningen brukas ensam eller i ordsammanställning, som antyder likhet i användningen med motsvarande vara,

ägg i ordsammanställning såsom äggpulver och

saft i ordsammanställning, som anger saften såsom beredd av frukter eller bär.

Då vara saluhålles eller försäljes såsom fodermedel, må för densamma icke användas benämningen fodertran, därest varans sammansättning avviker från den normala sammansättningen hos dylik tran.

Vad om ovan angivna varubenämningar på svenska språket sålunda stadgats skall jämväl gälla om motsvarande benämningar på främmande språk.

Där för särskilt fall meddelats bestämmelser ifråga om vad som skall avses med normal sammansättning av här ovan angiven vara, gälle vad sålunda stadgats.

Denna förordning träder i kraft den

¹ Senaste lydelse av § 1 se 1941:280.